

El llenguatge

Aixecar la camisa

De tant en tant trobem en els textos que apareixen a les nostres publicacions, fins i tot deguts a bons coneixedors de l'idioma, el verb «engatussar», usat, és clar, significant «enganyar algú abusant de la seva credulitat». En una època com ara l'actual, en què ens cal vetllar permanentment si no volem ésser víctimes dels fraus més subtils i de les promeses més fallacioses, és natural que sorgeixin continuament veus d'alerta que ens previnguin contra aquests possibles enganys. Però cal preguntar-nos, ¿és realment lícit que ho facin amb l'ús del verb «engatussar»?

Tot sembla indicar que no. No el trobem inclòs ni al Diccionari Fabra ni a la Gran Enciclopèdia Catalana, i el Diccionari Alcover-Moll, que recull alguns exemples del seu ús, indica que encara que podria procedir del substantiu gat, sembla més aviat pres del castellà. Efectivament, a diferència d'un verb com «emperrar-se», usat per alguns significant entossudir-se, el primitiu del qual —«perro»— el delata clarament com un castellanisme, engatussar-se sembla procedir d'un nom que és comú al català i al castellà i, d'altra banda, conté un infix —uss—, que és més propi del català que no pas del castellà. Però Coromines indica que en la formació del verb castellà «engatusar» van confluïr tres mots diferents, un dels quals, segurament procedent del català a través del murcià, devia ésser el portador d'aquest infix. Sembla, doncs, que cal convenir que «engatussar» no és sinó un castellanisme més, i si bé figura inclòs a l'Alcover-Moll, d'acord amb el seu caràcter de propòsit exhaustiu, el recent Diccionari castellà-català del mateix Moll, proposa vuit equivalents catalans del castellà «engatusar», cap dels quals no és «engatussar». Només això ja indica que aquest verb és ben innecessari, car són diversos els verbs genuïnament catalans, vius i populars, que expressen la mateixa idea: nosaltres proposaríem ensarronar, entabanar, ensibornar i engalipar. I hi podem afegir, sense voler tancar la porta d'un camp on el geni de la llengua sembla realment haver-se recreat, la locució aixecar la camisa, que pot escaure plenament d'usar en certes ocasions.

Albert Jané